

12 milions de francs francesos

Autor: Biel Ferrer Puig

Data de publicació: 06-10-2025

El filòleg Biel Ferrer Puig ha escrit una ressenya del llibre «Els catalans apel·len a les Nacions Unides. D'Utrecht a San Francisco, passant per Nova York (1713, 1945, 2017)», del Dr. Andreu Marfull Pujadas, que va ser el tema de la conferència de clausura de la 12a Universitat Nova Història. Per aquests dos motius —l'assaig i la ponència— la publiquem.

¿Quina interessant relació té la commemoració demà, 24 d'octubre de 2025, de la creació de l'ONU, fa 80 anys, amb nosaltres, els catalans, i amb la independència de Catalunya, en aquella conjuntura tan propícia de l'acabament de la Segona Guerra Mundial? Vet aquí un cas silenciats, oblidat i censurat de la Història de Catalunya per obra de la Historiografia acadèmica i dels poders espanyols i catalans contraris a l'alliberament nacional de Catalunya que cal explicar, ni que sigui de franc, sense facturar 12 milions de francs francesos (12 MFF), que són, francament, pasta gansa.

Per això fou tot un encert que En Jordi Bilbeny, cap de recerca de l'Institut Nova Història (INH), convidés l'estudiós Andreu Marfull a fer, sense cobrar 12 milions de francs francesos, la conferència de clausura de la 12a Universitat Nova Història, de la qual n'és director En Bilbeny mateix. El títol d'aquesta darrera ponència era "L'afirmació de la personalitat nacional de Catalunya i el dret a la seva llibertat. El cas de l'apel·lació a les Nacions Unides de l'any 1945" (<https://www.youtube.com/watch?v=S8rxWfNrSz4>). Dimarts, 5 d'agost d'enguany, a dos quarts de 12 del migdia, la sala d'actes del convent de Sant Francesc de Montblanc era plena de públic interessat a escoltar amb atenció les paraules d'aquest Doctor en Geografia per la UAB i arquitecte per la UPC, professor i investigador a la Universitat Autònoma de Ciudad Juárez (Mèxic) des del 2018 i que té com a línies de recerca la marginalitat urbanística i la crítica a la narrativa geopolítica, amb una dedicació paral·lela a la crítica historiogràfica, un perfil rellevant glossat per N'Albert Codinas, presentador del conferenciant i president de la Fundació INH, que coorganitza aquesta Universitat amb l'Associació Montblanquina d'Història i Pensament (AMHIP).

Jo també hi era per un doble motiu: pel ponent present i pel tema en qüestió. D'una banda, perquè n'havia llegides d'altres, de recerques d'En Marfull, totes molt interessants, com el seu darrer article al web de l'INH: "Una altra història de les Drassanes de Barcelona" (<https://www.inh.cat/articles/Una-altra-historia-de-les-Drassanes-de-Barcelona--ID5349>); d'altra banda, perquè tenia molta curiositat per saber com havia anat i quin resultat havia tingut aquella famosa apel·lació dels catalans a les Nacions Unides, intitulada "El cas de Catalunya", però sense 12 milions de francs francesos.

Tinc, des de fa molts anys, a la meua biblioteca, un exemplar de l'edició facsímil de la versió catalana d'aquesta apel·lació, editada per Òmnium Cultural l'any 1986, en edició especial per al diari Avui, amb una introducció de N'Heribert Barrera, que lloa els seus impulsors, però que no acaba d'aclarir la qüestió del desenllaç d'aqueixa iniciativa: "Per què el Consell [Nacional Català] no se la va fer plenament seva?", es preguntava En Barrera aleshores i hi apuntava una resposta provisional i no gaire aclaridora. En Marfull sí que ens en dóna la resposta definitiva molt ben documentada al llibre Els catalans apel·len a les Nacions Unides. D'Utrecht a Sant Francisco passant per Nova York (1713-1945-2017), editat per Llibres de l'Índex el 2021 (https://llibresindex.blogspot.com/2021/02/els-catalans-apellen-l-es-naions-unides.html?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+LlibresDeLIndex+%28Llibres+de+l%27%C3%8Dndex%29), pel qual no ha cobrat pas 12 milions de francs francesos.

Portada del llibre Els catalans apel·len a les Nacions Unides. D'Utrecht a Sant Francisco, passant per Nova York (1713-1945-2017), de N'Andreu Marfull Pujadas (Llibres de l'Índex, 2021).

El títol "El cas de Catalunya" remet al precedent anomenat "El cas dels catalans", denominació aplicada per les cancelleries europees al conjunt de debats i d'acords sobre Catalunya (1712-14), produïts en el marc de les negociacions iniciades per liquidar els problemes sorgits arran de la Guerra de Successió, i que hom resolgué al Tractat d'Utrecht, quan es consuma la traïció exògena dels aliats com Anglaterra i Àustria a la causa catalana. Cronològicament, aquesta és la primera traïció de què parla l'assaig d'En Marfull. La recerca d'aquest estudiós sobre l'apel·lació de 1945 serà la crònica d'una altra traïció, però ara endògena: vet aquí els 12 milions de francs francesos.

La seqüència de fets de l'apel·lació arrenca amb la temptativa de la Delegació als Estats Units d'Amèrica del Consell Nacional Català perquè Catalunya fos reconeguda com a nació (i que, com a tal, pogués exercir el dret d'autodeterminació) durant la Conferència sobre Organització Internacional que s'havia de celebrar a San Francisco el 25 d'abril de 1945, patrocinada pels EUA, la URSS, el Regne Unit i la Xina, embrió de l'ONU. L'apel·lació contenia la instància signada per En Josep Carner-Ribalta, En Josep Maria Fontanals i En Joan Ventura Sureda, el text de l'apel·lació i 8 apèndixs amb dades històriques i la relació d'adhesions dels catalans exiliats arribades via telegrams de les organitzacions dels països del continent americà.

El document presentat a la primera conferència constitutiva de l'ONU deia, entre altres encertades coses, això: "Els punts de les aspiracions catalanes no canvien amb l'existència a Espanya d'un règim més o menys liberal. Ni tampoc amb una major o menor opressió. Catalunya ha estat una nació oprimida sota la Monarquia, sota la República Espanyola i sota Franco. La desaparició de Franco deslliurà Catalunya del nazi-feixisme, però no de l'opressió espanyola". I també que "sigui decidida per Catalunya mateixa, a través de plebiscit dels catalans, després de reconegut el seu status de nació, [...] aquesta reclamació d'alliberament nacional davant aquesta Conferència i davant l'opinió pública internacional".

Quan aquests tres representants de la Delegació als Estats Units del Consell Nacional Català s'adrecen, el 9 d'abril de 1945, a En Carles Pi i Sunyer, president del Consell Nacional Català (1941-1945), amb seu a Londres, per tal de demanar-li el vistiplau a fi de presentar l'apel·lació a les Nacions Unides, En Pi i Sunyer calla i no contesta mai la carta. Aleshores, la Delegació de Nova York, davant de la inacció dels catalans de Londres i amb el suport de totes les entitats catalanes del continent americà, que representen 75.000 catalans, que responen afirmativament mitjançant telegrams, conservats, a hores d'ara, a l'Arxiu Nacional de Catalunya, fa arribar el 4 de maig de 1945 l'apel·lació, signada amb data 14 d'abril de 1945, a les nacions participants a la Conferència de Sant Francisco. Presenten aquesta petició com a representants del govern català a l'exili reconeguts pels Estats Units des del 28 de març de 1942. El secretari general de la Conferència es compromet a traslladar l'apel·lació a la Taula preparatòria de la primera reunió fundacional de l'Assemblea General de l'ONU.

Per què aquest silenci d'En Pi i Sunyer, des de Londres? Doncs perquè, un cop presentada l'apel·lació, s'inicia el procés de restitució de la Generalitat republicana, integrada dins d'Espanya, i s'exigeix la dissolució de la Delegació als

Estats Units del Consell Nacional de Catalunya de Londres, presidit per En Carles Pi i Sunyer. S'anuncia públicament la dissolució del Consell Nacional per a constituir un govern autonòmic i republicà a l'exili, presidit per En Pi i Sunyer (fins aleshores al capdavant del projecte d'autodeterminació), al qual són convidats a participar els catalans de Londres i Nova York. Però els catalans d'Amèrica i En Josep Maria Batista i Roca de Londres estant no li fan costat perquè consideren, amb raó, que aquest no era el seu projecte. Al final, el president serà En Josep Irla i la Generalitat a l'exili es constitueix el setembre de 1945, un cop es materialitza la dissolució oficial de la Delegació als Estats Units d'Amèrica del Consell davant del Departament d'Estat de Washington, la qual havia estat la cara visible del govern català a l'exili amb reconeixement internacional: "El catalanisme polític es presenta a San Francisco dins la Junta Española de Liberación, sense un projecte de govern representatiu en el qual basar-se, i silencia l'autoritat de l'apel·lació, davant l'opinió pública catalana i internacional", en paraules d'En Marfull.

Es constitueix, doncs, una Generalitat republicana autonomista a l'exili, que desautoritza l'apel·lació i que s'instal·la a l'Hotel London Palace del Boulevard des Italiens de París, des d'on fins al 1948 s'arriba a gastar 12 milions de francs francesos finançats pel capital que custodia el republicanisme espanyol, que, com la Història demostra, de ben poc serveixen per a l'alliberament nacional. Els membres d'aquest nou govern català botifler s'allotgen en aquest hotelet parisenc i En Tarradellas, com a secretari general d'ERC, hi té llogada permanentment una habitació. Vet aquí el preu de la traïció i per què s'abandona la via plebiscitària per a la independència. És a dir, els nostres polítics es venen la llibertat de la pàtria per aquesta quantitat: "Els diners (sempre de forma no prou reconeguda) són al darrere de les desviacions del sentit comú. I també del sentit utòpic", afirma amb raó En Marfull.

Aquests són, doncs, els dos actors socials, polítics i institucionals en litigi: d'una banda, la Delegació als EUA del Consell Nacional Català, amb rang de primer govern de Catalunya a l'exili, amb una estratègia inequívocament autodeterminista per assolir la independència; i, d'altra banda, el segon govern de la Generalitat de Catalunya a l'exili, autonomista per a continuar subjugats a Espanya; és a dir, el poble organitzat a fi d'assolir la independència versus els partits polítics conxorxats per a obtenir, per pur egoisme, el poder: 12 milions de francs francesos, el preu de la traïció.

De fet, En Marfull, en acabat d'haver publicat la seua magnífica recerca, ja havia resumit ell mateix, l'any 2023, aquesta conclusió en un article amb un títol molt significatiu, que hauria pogut signar, amb tota la raó del món, el patriota Daniel Cardona, "La Generalitat de Catalunya, contra la llibertat dels catalans (1939-1945)" (<https://www.inh.cat/articles/La-Generalitat-de-Catalunya-contra-la-llibertat-dels-catalans-1939-1945-Historia-d'un-projecte-d'alliberament-nacional--ID5309>): "Així, el Govern de la Generalitat plega quan es queda sense els recursos del Govern espanyol a l'exili, i, el que és pitjor, la memòria col·lectiva dels catalans s'ha oblidat d'aquest episodi (que la Historiografia oficial no reconeix, encara), i no ha après la lliçó que ni amb el feixisme, ni amb la monarquia, ni amb el republicanisme espanyol es pot confiar ingènuament. Ni amb l'ordre internacional (que et dona suport o t'abandona d'acord amb els seus interessos), quan es tracta de reclamar la nostra llibertat. Ni amb els polítics catalans que ens volen fer creure el contrari".

Sabiem la traïció d'En Francesc Macià a la República Catalana de l'any 1931; sabíem la traïció de Junts per Catalunya, Erc i la Cup al mandat del Primer d'Octubre de 1917, quan vam votar i vam guanyar la independència en aquell referèndum d'autodeterminació legítim, legal i vinculant; ara, sabem, gràcies a l'apassionant i interessant recerca de N'Andreu Marfull, la traïció del govern de la Generalitat republicana a l'apel·lació a les Nacions Unides de 1945. Tots és al llibre de N'Andreu Marfull, fins i tot el "Romanç dels catalans del 1947", en el qual hi apareixen ben retratats En Pere Bosc i Gimpera, N'Humbert Torres, En Josep Tarradellas, En Carles Pi i Sunyer, N'Antoni M. Sbert de la lògia maçònica Hispania i d'altres traïdors: "Com a màxima desgràcia / Catalunya té un Govern / que, entestat a salvar Espanya, / oblida el mandat patern. / Servil, es lliura als que volen / el nostre esclavatge etern". Vet aquí la traïció dels líders que denunciava En Lluís Maria Xirinacs durant la transició democràtica, que també és font reveladora per a N'Andreu Marfull (<https://andreumarfull.com/2021/04/10/la-traicio-dels-liders-xirinacs-en-perspectiva/>).

Avui dia, vist el funcionament actual de l'ONU, que més que no pas actuar com a govern mundial es limita a fer onanisme i a redactar reports sobre catalanofòbia que no serveixen per a absolutament res car no executa les seves pròpies resolucions, l'escepticisme és més que justificat. Tanmateix, en aquell moment, els dies previs a la constitució de l'ONU, en què tot era possible i tot estava per fer, les circumstàncies haurien estat tal vegada favorables per a l'apel·lació. No sabem fins on hauria pogut arribar aqueixa iniciativa ideada tan encertadament i presentada tan oportunament. Els aliats externs hi eren; ara, també hi són, però cal, abans de res, desempallegar-se dels partits polítics que ens han deixat tirats i, doncs, edificar l'alternativa, que encara no existeix. Som nosaltres sols els qui hem de reprendre, sense hipoteques, el camí de l'alliberament nacional iniciat el Primer d'Octubre, amb els aprenentatges que recerques històriques tan valuoses com la de N'Andreu Marfull ens aporten.

Dit tot això, potser algun patriota derrotista gosaria dir que anem de traïció en traïció fins a la derrota final. Jo no ho diré pas perquè no ho penso pas: la meua conclusió és que, gràcies a recerques com la de N'Andreu Marfull, els catalans

som cada dia més conscients del camí i dels lideratges que no ens convenen per l'alliberament nacional, que només arribarà aplicant els mots de l'insubornable patriota En Josep Carner Ribalta: "[...] primer i únicament cal fer Catalunya lliure. Després queden oberts tots els camins... si ens hi avenim voluntàriament. Però com a punt de partida: llibertat. I la llibertat no es pot fragmentar ni molt menys perjudjar". Només així podrem assolir la nostra plena independència política nacional en el concert de les nacions lliures del món, representades a l'ONU encara avui de manera incompleta, com és el cas de Catalunya, la independència de la qual mai no s'hauria hagut de liquidar per 12 MFF.

Biel Ferrer Puig, filòleg.